

Voor meer informatie over dit stappenplan kunt u contact opnemen met:

- **Centrum GBW**

Johan van Oldenbarneveltlaan 9, 2582 NE Den Haag
Telefoon 070 – 355 25 02, Fax 070 – 355 83 99
E-mail centrum@gbw.nl, Internet www.gbw.nl

Voor de gratis brochure 'Wijzer werken met kankerverwekkende stoffen' kunt u contact opnemen met:

- **Nederlandse Kankerbestrijding/KWF**

Sophialaan 8, 1075 BR Amsterdam
Hulp- en Informatielijn: 0800 - 022 66 22 (gratis)
(ma. t/m vr.: 10.00 - 12.30 // 13.30 - 16.00 uur)
Fax 020 - 675 03 02
Brochures bestellen via het voice response systeem bij voorkeur buiten openingstijden.
Internet www.kankerbestrijding.nl (brochures bestellen via 'service').

Voor meer informatie over gevaarlijke stoffen en werk kunt u contact opnemen met:

- **Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid**

Informatielijn 0800 - 9051 (gratis)

Organisaties die u kunnen ondersteunen bij het opzetten van een gevaarlijke stoffenbeleid zijn:

- **TNO Arbeid**

Postbus 718, 2130 AS Hoofddorp
Telefoon 023 - 554 94 94, Fax 023 - 554 93 94
Internet www.arbeid.tno.nl

- **Uw Arbodienst**

U kunt ook een kijkje nemen in de databank van het Centrum GBW op het Internet-adres www.gbw.nl. In deze databank zijn verschillende organisaties opgenomen die u kunnen helpen bij het opzetten van een gezondheidsbeleid op het werk.

Colofon

Tekeningen: Elly Hees, Utrecht
Foto's: Chris Pennarts, Montfoort
Ontwerp en realisatie: Nijst Communicatie, Zaltbommel

Het Centrum GBW is een initiatief van het Astma Fonds,
de Nederlandse Hartstichting en de Nederlandse Kankerbestrijding/KWF

Het Centrum GBW geeft samen met andere organisaties een reeks van stappenplannen uit voor functionarissen die zich in bedrijven bezighouden met gezondheid en arbeidsomstandigheden. In deze reeks komen gezondheidsthema's aan bod als roken, gezonde voeding, stress, beweging, alcoholgebruik, fietsen naar het werk, Cara en werk, bescherming van buitenwerkers tegen UV-straling en de invloed van een 'groene' werkplek op de gezondheid. Met deze stappenplannen biedt het Centrum GBW handvatten voor het systematisch opzetten van gezondheidsbeleid met als doel te zorgen voor een gezonde werkomgeving en gezonde werknemers.

Gevaarlijke stoffen op het werk

Een stappenplan voor bedrijven om gezond te werken met gevaarlijke stoffen

In veel bedrijven en instellingen wordt gewerkt met stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de gezondheid. Een deel van die stoffen zal onder normale omstandigheden nauwelijks gevaar opleveren, terwijl andere stoffen onder 'normale' omstandigheden wel degelijk gevaarlijk voor de veiligheid of de gezondheid zijn. Bekende voorbeelden zijn stoffen die bijtend (azijn) of vergiftig (arsenicum) zijn en brandbare stoffen (benzine). Stoffen met dergelijke eigenschappen noemt men in het algemeen gevaarlijke stoffen.

Blootstelling aan gevaarlijke stoffen is riskant. Je merkt dat niet direct. Soms duurt het 15 jaar voor de effecten merkbaar zijn. Zo sterven er jaarlijks ongeveer 700 mensen, doordat ze in het verleden met asbest gewerkt hebben. Oplosmiddelen in verf, lijm en ontvettingsmiddelen tasten op den duur de zenuwen ernstig aan. Jaarlijks lopen rond de honderd mensen hierdoor OPS (Organisch Psycho Syndroom) op, een ziekte die sterk lijkt op vroegtijdige dementie. Het werken met gevaarlijke stoffen leidt ook vaak tot huidaanandoeningen. Het aantal verzuimdagen hierdoor bedraagt zo'n 9 miljoen per jaar.

Stoffen kunnen verder kankerwekkend zijn of tot onvruchtbaarheid en miskramen leiden (enkele duizenden gevallen per jaar).

Dit stappenplan biedt bedrijven beknopte handvatten voor het voeren van een (gezondheids)beleid tegen de risico's van gevaarlijke stoffen.

H e t s t

Stap 1 **Waarom aandacht voor gevaarlijke stoffen?**
het creëren van een draagvlak voor een gevaarlijke stoffenbeleid

Stap 2 **Hoe pakt u het aan?**
het opzetten van structuren voor een gevaarlijke stoffenbeleid

Stap 3 **Voor wie is het van belang?**
het vaststellen van de behoefte

Stap 4 **Wat moet er gebeuren?**
het ontwikkelen van een plan

Stap 5 **De start van de activiteiten.**
het uitvoeren van het plan

Stap 6 **Zijn de doelen bereikt?**
het evalueren van het gevaarlijke stoffenbeleid

Stap 7 **Het vasthouden van de aandacht. Eén actie is nog geen gevaarlijke stoffenbeleid.**
het aanpassen en verankeren van het plan

p e n p l a n

vaststellen of de verdeling van taken en verantwoordelijkheden bij het opstellen en implementeren van het gevaarlijke stoffenbeleid goed verdeeld waren, of de overlegstructuur goed was, kortom of de organisatie van het beleid goed verlopen is en wat verbeterd kan worden. Stel een verslag op met aanbevelingen voor verdere activiteiten en suggesties voor verbeteringen.

7 Het vasthouden van de aandacht. Eén actie is nog geen gevaarlijke stoffenbeleid.

het aanpassen en verankeren van het plan

Begin periodiek (elk jaar) weer bij stap 1 van dit stappenplan. Stel het beleid en de activiteiten bij op basis van de evaluatie. Verandering van de manier waarop de boodschap wordt overgebracht, houdt de aandacht van werknemers en anderen in de organisatie bij het onderwerp.

Gebruik dus elk jaar nieuwe aangrijpingspunten, zoals:

- De Risico-Inventarisatie en -Evaluatie. Hoe is de situatie in het bedrijf nu? Zijn er nieuwe grond- of hulpstoffen geïntroduceerd of is het productieproces aangepast? Dit levert misschien nieuwe risico's op. Bekijk ook of er ondertussen wel hulpmiddelen of alternatieven voor gevaarlijke stoffen ontwikkeld zijn, die u kunt gebruiken in het productieproces.
- Nieuwe informatie over de gevaren van stoffen, hulpmiddelen en het werken met gevaarlijke stoffen.
- Het uitschrijven van een prijsvraag onder uw personeel over de veiligste manier om te werken met de gevaarlijke stoffen die u nog gebruikt in uw bedrijf.
- Signalen uit het bedrijf over klachten, onrust of ontevredenheid over bepaalde producten of werkzaamheden met gevaarlijke stoffen. Ook incidenten bieden belangrijke aanknopingspunten. Deze signalen kunnen de basis zijn voor verdere plannen.

Verder lezen:

- *Werken met kankerverwekkende stoffen en processen. Arboinformatieblad AI-06.* Ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid. Sdu Uitgevers Den Haag, 1998 (070 - 378 98 80).
- *Gevaarlijke stoffen op het werk; Een systematische aanpak voor gezonde en veilige werksituaties gebaseerd op het Arbobesluit en de beleidsregels.* P.R.M. Kerklaan; Sdu Uitgevers Den Haag, 1997 (070 - 378 98 80).
- *Praktijkguiden Arbeidshygiëne.* In deze reeks verschenen onder andere: "Toxische stoffenbeleid: opzetten en uitvoeren"; "Bronbestrijding: vrijkomen van toxische stoffen beperken". TNO Arbeid, Hoofddorp. Te bestellen bij Samson: 0172 - 46 68 48.
- *Asfalteren en gezondheid. De risico's van het werken met oud (teer)asfalt.* Bouw- en houtbond FNV, augustus 1997. De enquêtegegevens vermeld in deze brochure zijn afkomstig uit dit rapport.
- *Nationale MAC-lijst.* Sdu Uitgevers Den Haag, 1999 (070 - 378 98 80).
- *SZW-lijsten met voor de voortplanting vergiftige stoffen en kankerverwekkende stoffen.* De meest recente lijst is verkrijgbaar bij de informatietelefoon van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 0800 - 9051 (gratis).
- Er is ook een sterk verband tussen Caraklachten en het werken met gevaarlijke stoffen. Daarover staat meer informatie in de stappenplanbrochure "Opgelucht op het werk", eveneens gratis verkrijgbaar bij het Centrum GBW.

H e t s t a p

Tips bij werken met gevaarlijke stoffen:

- gebruik altijd zo weinig mogelijk van de gevaarlijke stof (mensen denken bijvoorbeeld vaak dat veel schoonmaakmiddel gebruiken beter werkt, dit is een misverstand);
- beperk de blootstellingsduur (laat bijvoorbeeld geen verpakkingen onnodig open, doe gebruikte poetsdoeken in een daarvoor bestemde afsluitbare bak);
- zorg dat de ventilatie aanstaat en werkt;
- werk zorgvuldig en schoon;
- gebruik speciale werkkleding en een speciale ruimte om de kleding op te bergen (neem de werkkleding nooit mee naar huis);
- gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen en bewaar ze op een daarvoor ingerichte plaats (nooit meenemen naar rust- of eetruimte);
- controleer persoonlijke beschermingsmiddelen vóór elk gebruik op defecten;
- verlaat de werkplek niet zonder handen te wassen (denk ook aan handen wassen vóór een toiletbezoek);
- niet eten, drinken en roken op de werkplek.

6

Zijn de doelen bereikt?

het evalueren van het gevaarlijke stoffenbeleid

De vragen in deze fase zijn onder andere:

- Zijn de verschillende activiteiten gelukt?
- Hebben de maatregelen geleid tot een daling in de blootstelling?
- Is er gedragsverandering opgetreden?
- Wat vonden de werknemers, de leidinggevende, de Arbo-coördinator en de Arbodienst?
- Hoe kan het beter?

Hier stelt u o.a. vast welke veranderingen zijn opgetreden in het productieproces, welke gevaarlijke stoffen zijn vervangen, of de blootstelling is verminderd, of er goede afspraken zijn gemaakt, in hoeverre de werknemers zich houden aan deze afspraken en het beleid, wat de kosten en opbrengsten zijn, of de risico's voldoende zijn beheerst, welke aanpassingen zijn gedaan om risico's te beperken, de tevredenheid van het personeel, de gedragsveranderingen en de veranderingen in de werkomgeving. Ook kunt u

a p p e n p l a n

1

Waarom aandacht voor gevaarlijke stoffen?

het creëren van een draagvlak voor een gevaarlijke stoffenbeleid

Aandacht voor gevaarlijke stoffen in een organisatie is een wettelijke verplichting. Voor het slagen van een gevaarlijke stoffenbeleid is een breed draagvlak in de organisatie noodzakelijk. Daarom is het in deze stap van belang om met behulp van sprekende voorbeelden, informatiemateriaal en bedrijfsgegevens bij medewerkers en sleutelfiguren in het bedrijf de noodzaak voor een gevaarlijke stoffenbeleid aan te geven en daarvoor instemming te krijgen.

Op basis van de Arbo-wet is een werkgever verplicht een beleid te voeren dat risico's voor de veiligheid en gezondheid van werknemers zoveel mogelijk uitsluit. Dit geldt ook voor situaties

waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt. In het Arbobesluit, dat gebaseerd is op de Arbowet, is een aantal extra verplichtingen op het vlak van registratie, verpakking, aanduiding en verantwoordelijke opslag van gevaarlijke stoffen opgenomen. Bij het werken met gevaarlijke stoffen moet de naam van het product, de leverancier, een omschrijving van het gevaar en de plaats waar het product in het bedrijf gebruikt wordt geregistreerd worden. Daarnaast gelden voor een aantal bedrijven bijvoorbeeld de Wet Milieubeheer, de Bestrijdingsmiddelenwet, de Wet Milieugevaarlijke stoffen en aanvullende wetgeving over kankerverwekkende stoffen.

Ongezonde en onveilige werksituaties leiden tot ziekteverzuim en schade aan de gezondheid van werknemers. Dat kan een werkgever tegenwoordig heel wat geld kosten, nog afgezien van schadeclaims (zoals bijvoorbeeld van asbestslachtoffers). Verder is het voldoende bekend dat een goed sociaal beleid met aandacht voor de gezondheidsrisico's van werknemers motiverend werkt en zo een bijdrage levert aan de kwaliteit van de productie. Goede arbeidsomstandigheden leveren in de regel meer op dan ze kosten.

De gevolgen van onveilig werken met gevaarlijke stoffen zijn vaak ernstig, maar niet altijd direct merkbaar. Soms duurt het wel 15 tot 40 jaar voordat schadelijke effecten merkbaar worden. Zo sterven er jaarlijks in Nederland naar schatting 700 mensen door blootstelling aan asbest jaren eerder tijdens hun beroep. Naar (ruwe) schatting overlijden in ons land jaarlijks 1400 mensen als gevolg van kanker door hun beroep (inclusief asbestslachtoffers).

Uit een FNV-enquête onder 548 werkers in de grond-, weg- en waterbouw blijkt dat 51% regelmatig met teerhoudend asfalt werkt. Bij de ondervraagden is maar weinig bekend over de specifieke risico's van toxische stoffen. Slechts 42% krijgt hier wel eens informatie over. Wat betreft werken met teerasfalt krijgt zelfs maar 20% informatie over gezondheidsgevaar!

H e t s t a p

Ook huideczeem is een belangrijke beroepsziekte en wordt vooral door chemische stoffen veroorzaakt. Het ziekteverzuim door huidklachten bedraagt in Nederland jaarlijks 80.000 verzuimgeschieden met in totaal 9 miljoen verzuimdagen. Langdurige blootstelling aan oplosmiddelen, zoals in verf, lijm en ontvettingsmiddelen, kan tot ernstige aantasting van de zenuwen leiden. Naar schatting krijgen in Nederland jaarlijks 50 tot 150 mensen als gevolg van hun werk met dit soort gevaarlijke stoffen een chronisch klachtenpatroon dat Organisch Psycho Syndroom (OPS) heet. De symptomen daarvan zijn vergelijkbaar met vroegtijdige dementie.

Van mensen met Cara is bekend dat ze extra gevoelig zijn voor verontreinigde lucht. Dampen van diesel-uitlaatgassen veroorzaken bij werknemers met Cara bijvoorbeeld ademhalingsproblemen.

Werken met stoffen die gevaarlijk zijn voor de voortplanting en het nageslacht kan leiden tot omvangrijke gezondheidsschade, zoals verminderde vruchtbaarheid of zelfs steriliteit, miskramen en aangeboren afwijkingen. Naar schatting van deskundigen zou het hierbij in Nederland jaarlijks om duizenden miskramen en ongeveer 200 gevallen van onvruchtbaarheid gaan.

2

Hoe pakt u het aan?

het opzetten van structuren voor een gevaarlijke stoffenbeleid

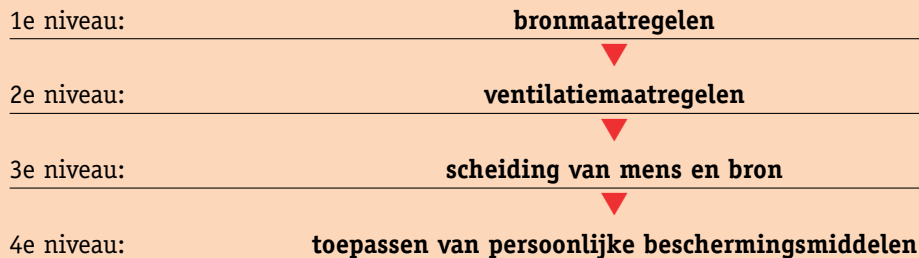
Het gaat in deze fase om het opzetten van structuren voor een gevaarlijke stoffenbeleid. Interesseer mensen en bestaande overlegvormen voor dit beleid en betrek hen bij de opzet.

Het is belangrijk om de structuur voor het gevaarlijke stoffenbeleid goed op te zetten. Formeer bijvoorbeeld een werkgroep van sleutelpersonen uit het bedrijf. Ga na wie erbij betrok-

p e n p l a n

Arbeidshygiënische strategie bij blootstelling aan gevaarlijke stoffen

- de foute handelingen waardoor het in het verleden (bijna) mis ging;
- het bestaan en gebruik van verdere instructiemiddelen als een chemiekaart of werkplekinstructiekaart;
- hoe de bedrijfshulpverlening is georganiseerd;
- hoe het bedrijf zich laat ondersteunen door de Arbodienst.

Werknemers die werken met kankerverwekkende stoffen moeten tevens worden voorgelicht over het voorkomen van hun naam op de lijst van blootgestelde werknemers, de blootstellingsgegevens en het recht op inzage in deze gegevens en de mogelijkheid tot een arbeidsgezondheidskundig onderzoek en de inhoud en waarde ervan.

voorlichting bij tot het tijdig herkennen van gevaren en riskante situaties, waarmee de kans op ongelukken, en dus op schade, vermindert. Deskundigen of leidinggevenden kunnen deze voorlichting en instructie bijvoorbeeld geven en men kan gebruik maken van verschillende elkaar aanvullende voorlichtingsmethoden (brochures, video, film, dia's, mondeling).

U kunt bekendheid aan het ontwikkelde gevaarlijke stoffenbeleid geven via de normale voorlichtingskanalen van het bedrijf zoals de muurkrant, het bedrijfsblad, de interne mail, personeelsbijeenkomsten, voorlichting aan nieuwe medewerkers en via het scholingsprogramma van het bedrijf. Zorg voor regelmatige informatie over de vorderingen van de invoering en tussentijdse resultaten. Observeer en registreer de ervaringen van de werknemers en leidinggevenden. Dit komt goed van pas bij de evaluatie van het beleid.

5

De start van de activiteiten.

het uitvoeren van het plan

Op basis van stap 4 kan het plan uitgevoerd worden in zijn diverse vormen (toepassen arbeidshygiënische strategie, cursussen, voorlichting, afspraken in het bedrijf).

Het werken met gevaarlijke stoffen mag alleen gebeuren door werknemers die zijn voorgelicht over de gevaren en risico's van hun werk en die geïnstrueerd zijn over hoe het werk uitgevoerd moet worden. Dan pas werken medewerkers effectiever en veiliger. Niet alleen wordt de betrokkenheid bij het werk vergroot, maar ook draagt de

H e t s t a p

2. Ventileren

Wanneer bronaanpak niet mogelijk is, kunnen ventilatiemaatregelen uitkomst bieden. Denk bijvoorbeeld aan puntafzuiging bij laswerkzaamheden. Puntafzuiging moet zo dicht mogelijk bij de bron plaatsvinden. Een vuistregel hierbij is dat als de afstand van de afzuiging tot de plaats waar de stof vrijkomt even groot is als de diameter van de afzuigkap, er slechts 10% wordt afgezogen.

3. Scheiden van mens en bron

Wanneer ventilatie (afzuigsystemen) onvoldoende vermindering van de blootstelling aan de gevaarlijke stof geeft, moeten organisatorische of technische maatregelen worden getroffen voor de afscherming van werknemers van de risicobron. Bijvoorbeeld een aparte ruimte inrichten waar brandgevaarlijke stoffen kunnen worden overgeapt of het gebruik van robots of automaten die op afstand te bedienen zijn voor gevaarlijke werkzaamheden. Ook kan men veranderingen aanbrengen in het arbeidsproces (de productielijn, de werkvolgorde) of in het menselijk handelen (minder mensen blootstellen, de duur van de blootstelling beperken, verschuiven van taken).

4. Persoonlijke beschermingsmiddelen

Alleen als het bovenstaande de blootstelling nog onvoldoende beperkt, is het uitrusten van de werknemer met persoonlijke beschermingsmiddelen aan de orde. Kies geschikte middelen voor elke klus. Een bepaald type handschoen of filter

beschermt slechts tegen een bepaalde groep stoffen. Maskers, handschoenen, zuurbrillen, speciale gaspakken enzovoorts mogen nooit structureel als oplossing worden ingezet. Bij kankerverwekkende stoffen is het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen verplicht en deze plicht kan ook voortvloeien uit de CAO.

Het maken van goede afspraken in de organisatie

Er moeten goede afspraken gemaakt worden over het werken met de gevaarlijke stoffen. Denk bijvoorbeeld aan afspraken en instructies over de veilige werkwijze bij het toedienen van gevaarlijke stoffen aan het productieproces en over de persoonlijke beschermingsmiddelen die nodig zijn (welke en wanneer). Ook is het belangrijk afspraken te maken over het handelen bij incidenten, zoals lekkages van gevaarlijke stoffen. Zorg ook voor toezicht op naleving van de afspraken en bepaal eventueel sanctiemaatregelen.

Bereiken dat medewerkers veilig en hygiënisch werken

Het beperken van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen is niet voldoende. Belangrijk is ook dat werknemers veilig en hygiënisch werken met de toch nog aanwezige gevaarlijke stoffen. Dit is te beïnvloeden door juiste en praktische voorzieningen en via kennis en gedrag van werknemers.

De werkgever moet al zijn werknemers doeltreffend inlichten over de gevaren van het werk. De voorlichting betreft:

- de aard van de werkzaamheden en het werkproces;
- de identiteit en de risico's van de gevaarlijke stoffen waarmee gewerkt wordt;
- de mogelijke wijze van blootstelling;
- de veiligheidsmaatregelen van de organisatie en hun redenen;
- de preventiemaatregelen die werknemers in acht moeten nemen;
- welke persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt moeten worden, wanneer en hoe;
- de bestaande voorschriften en gebruiksaanwijzingen van (gevaarlijke) apparatuur, gereedschappen en dergelijke;

p e n p l a n

ken moeten worden (directie, bedrijfsarts, afdelingsmanagers, werknemers), wie geïnteresseerd zijn en of er al initiatieven met betrekking tot gevaarlijke stoffen gaande zijn. Maak een overzicht van al bestaande (overleg)structuren (Arbo-commissie, OR, managementteam, werkoverleg) en probeer hierbij aan te sluiten. Een gevaarlijke stoffenbeleid valt onder het Arbo- en milieubeleid van een bedrijf. Dat houdt in dat het ontwikkelen van beleid rond gevaarlijke stoffen opgenomen kan worden in de Arbo/Milieu-handboeken. Het gevaarlijke stoffenbeleid kan ook opgenomen worden in de bestaande overlegstructuren over het voorlichtings- en onderrichtprogramma. Voor het slagen van een gevaarlijke stoffenbeleid moet het management zich zichtbaar committeren aan het beleid.

Om iedereen in het bedrijf op de hoogte te houden, is het belangrijk gebruik te maken van communicatiemiddelen zoals het personeelsblad, posters en folders.

Het bouwen van een stevige structuur is noodzakelijk voor de voortgang van het project. Hoe steviger de structuur, hoe gemakkelijker de volgende stappen zullen gaan.

zijn en welke gevaren ze met zich mee dragen, is belangrijk. De inventarisatie van mogelijke risicovolle situaties met gevaarlijke stoffen is een eerste belangrijke stap om tot een optimale bescherming van werknemers te komen. Het zorgvuldig verzamelen van gegevens over blootstelling is daarbij nodig. Bestaande cijfers over blootstelling, MAC-waarden, ziekteverzuim en klachten van werknemers kunnen worden gebruikt. Bij het beoordelen van de blootstelling is goed onderzoek noodzakelijk. U kunt zich laten ondersteunen door uw Arbodienst.

Een manier om op een systematische wijze gevaarlijke stoffen te inventariseren en te beoordelen is het uitvoeren van een Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E). Op grond van de uitkomsten kan men prioriteiten stellen over welke knelpunten aanpak behoeven en welke (nog even) niet. Extra informatie haalt u uit het register gevaarlijke stoffen, inschatting van de kans van blootstelling, adviezen van de Arbodienst en aanvullende onderzoeken als het periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek (PAGO). Voor het slagen van het beleid is het belangrijk dat werknemers erbij betrokken worden.

3

Voor wie is het van belang?

het vaststellen van de behoefte

Maak in deze fase een inventarisatie van de mate van blootstelling aan gevaarlijke stoffen en de gezondheidsrisico's. Bedenk dat deze ook na lange tijd nog gezondheidsklachten kunnen veroorzaken. Ontbreken van gezondheidsklachten betekent niet dat medewerkers niet worden blootgesteld. Bepaal de behoefte aan maatregelen ter vermindering van blootstelling. Stel prioriteiten vast, selecteer eventueel bepaalde doelgroepen, rapporteer en informeer de medewerkers.

Weten of en in welke mate gevaarlijke stoffen in het bedrijf voorkomen en herkennen welke dat

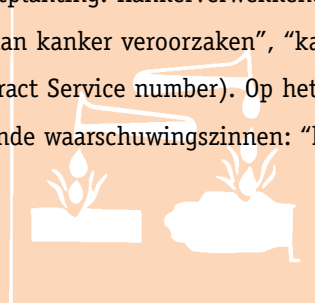
Aandachtspunten voor de inventarisatie: het registreren van stoffen en het inschatten van de blootstelling

Van elke gevaarlijke stof die in een bedrijf aanwezig is en bij het bedrijfsproces hoort, worden gegevens geregistreerd. Bronnen voor informatie over de aard en samenstelling van gevaarlijke stoffen en mengsels kunnen zijn: het etiket van de verpakking, het veiligheidsinformatieblad, het chemiekaartenboek en de Arbodienst.

Stappen:

1. Maak een inventarisatie van alle gevaarlijke stoffen die aanwezig zijn in het bedrijf. Bij een bedrijf bleek bijvoorbeeld, na inventarisatie, dat tien verschillende soorten lijm gebruikt werden. Dit zonder een specifieke reden. Men besloot toen de minst schadelijke lijm in het hele bedrijf te gebruiken.
2. Registreer de gevaren van iedere stof. Maak hierbij onderscheid tussen gevaarlijke stoffen en kankerverwekkende stoffen en stoffen die gevaarlijk zijn voor de voortplanting. Kankerverwekkende stoffen herkent u aan de volgende zinnen op het etiket van de stof: "kan kanker veroorzaken", "kan kanker veroorzaken bij inademing" of het CAS-nummer (Chemical Abstract Service number). Op het etiket van stoffen die gevaarlijk zijn voor de voortplanting staan de volgende waarschuwingzinnen: "kan de vruchtbaarheid schaden" of "kan het ongeboren kind schaden".

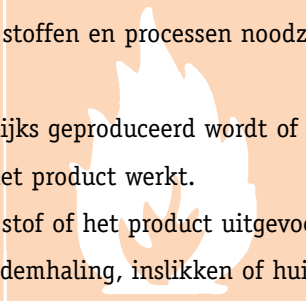

Het register moet de volgende gegevens bevatten:

1. Naam van het product en leverancier ('identiteit').
2. Omschrijving van het gevaar (gevaarscategorie en/of risico-zinnen die op het etiket van de stof staan).
3. Plaats(en) waar het product in het bedrijf gebruikt wordt.

Voor kankerverwekkende stoffen moeten een aantal zaken aanvullend geregistreerd worden:

4. De reden waarom het gebruik van deze stoffen en processen noodzakelijk is en waarom vervanging technisch niet mogelijk is.
5. De hoeveelheid stof of product die jaarlijks geproduceerd wordt of aanwezig is.
6. Het aantal mensen dat met de stof of het product werkt.
7. Soort werk: de handelingen die met de stof of het product uitgevoerd worden.
8. Wijze van mogelijke blootstelling (via ademhaling, inslikken of huid).
9. Maatregelen ter voorkoming van blootstelling.

4

Wat moet er gebeuren?

het ontwikkelen van een plan

Het gaat in deze fase om het bepalen van de (haalbare) doelen op basis van de blootstellingsgegevens en risico's op de werkplek en het vaststellen van de te ondernemen activiteiten en verantwoordelijkheden. Plan de activiteiten en betrek hierbij de direct belanghebbenden. Maak een draaiboek waarin staat wie, wat, hoe en wanneer doet. Bereid de evaluatie van de activiteiten voor.

Het opzetten van een gevaarlijke stoffenbeleid begint bij het optimaliseren van drie factoren die de veiligheid en gezondheid op de werkplek beïnvloeden, namelijk:

- Een arbeidshygiënische strategie om de risico's van gevaarlijke stoffen tot een minimaal niveau te beperken.
- Het maken van goede afspraken in de organisatie.
- Bereiken dat werknemers veilig en hygiënisch werken.

De arbeidshygiënische strategie:

Een werkgever is verplicht zijn werknemers te beschermen tegen blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Dit moet gericht zijn op het voorkomen van blootstelling. Dat betekent aanpak bij de bron. De arbeidshygiënische strategie is een getrapte aanpak, waarmee de blootstelling aan gevaarlijke stoffen beheerst kan worden. Alleen als kan worden aangetoond dat een maatregel op een bepaald niveau redelijkerwijs niet gevegd kan worden, mag naar een lager niveau van de arbeidshygiënische strategie worden uitgeweken. Redelijkerwijs betekent dat bij het vergelijken van verschillende oplossingen de technische, economische en operationele haalbaarheid meegewogen mag worden.

1. Bronaanpak

Het eerste niveau van deze strategie is dat van bronaanpak: maatregelen zo dicht mogelijk bij de

plek waar de gevaarlijke stof vrijkomt. Binnen dit niveau bestaat een hiërarchie van maatregelen:

- eliminatie van de risicobron (bijvoorbeeld het gebruik van een droge toepassingstechniek in plaats van een natte bij offset druk);
- vervanging van de risicobron (oplosmiddelhoudende verf vervangen door verf op waterbasis);
- aanpassen van de risicobron (poedervormige grondstoffen vervangen door korrels of tabletten, dit zorgt ervoor dat er minder stof vrijkomt).

Dit niveau van de arbeidshygiënische strategie is vooral belangrijk wanneer het gaat om het vermijden van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen. Alleen wanneer met goede argumenten kan worden aangetoond dat eliminatie en ook vervanging zelfs met inzet van de meest moderne technieken niet mogelijk is, wordt het gebruik van kankerverwekkende stoffen toegestaan. De werkgever is dan wel verplicht de kankerverwekkende stoffen zoveel als mogelijk toe te passen in een gesloten systeem. Als dat niet kan, moet ventilatie worden toegepast. Daarbij is recirculatie van lucht die met kankerverwekkende stoffen is verontreinigd, niet toegestaan.